

EURÓPAI BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2012.2.3.
COM(2012) 33 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, A GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK
BIZOTTSÁGÁNAK**

**az internetet és egyéb kommunikációs technológiákat használó gyermekek védelmére
irányuló többéves uniós program időközi értékelése**

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, A GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

az internetet és egyéb kommunikációs technológiákat használó gyermekek védelmére irányuló többéves uniós program időközi értékelése

1. BEVEZETÉS

E közlemény a „Biztonságosabb internet” program (2009–2013) időközi értékeléséről szól, amelyre a dokumentumban „programként” hivatkozik. Az értékelés elkészítésével a Bizottság a Technopolis Groupot bízta meg. Az értékelés elsődleges célja a relevancia, a hatékonyság és eredményesség mellett a szélesebb körű hatás és a fenntarthatóság szempontjából történő programértékelés volt, amelynek alapját a kérdőívek eredményei, az érdekeltekkel folytatott konzultációk és az éves jelentések képezték.

A program általános célkitűzései a következők:

- a társadalmi tudatosság fokozása;
- kapcsolattartó pontok nyilvános hálózatának létrehozása, ahol lehetőség nyílik az illegális vagy káros – különösen a gyermekekkel való szexuális visszaéléssel, a gyermekek behálózásával (grooming) vagy a számítógépes zaklatással (cyber bullying) kapcsolatos – tartalmak vagy magatartás bejelentésére;
- a területet érintő önszabályozási kezdeményezések támogatása, valamint a gyermekek bevonása a biztonságosabb online környezet megteremtésébe.
- tudásalap létrehozása az online technológiák alkalmazása terén tapasztalható új tendenciák, illetve ezeknek a gyermekek életére gyakorolt hatása alapján.

A korábbi programokkal összehasonlítva a jelenlegi program általános alkalmazási köre kibővült az újabb és újabb online technológiákkal, a káros tartalmak és magatartás – például a gyermekek behálózása (grooming) vagy a számítógépes zaklatás (cyber bullying) – kezelésével, célja pedig e téren a tudásalap megteremtése.

A program végrehajtásának legfőbb eszközeül a nyilvános ajánlattételi felhívások alapján kiválasztott projektek társfinanszírozása szolgál. Ennek alapján az egyes cselekvési irányvonalak keretében projektek széles körét finanszírozták, amelyeket adott esetben nem támogatott tevékenységek egészítettek ki. A projektek célja, hogy a fiatalok számára biztonságosabb online környezetet teremtsenek; az ezzel kapcsolatos nem finanszírozott kezdeményezések a „biztonságosabb internet napja” program támogatásától a Biztonságosabb Internetért Fórum megszervezésén, az ágazat önszabályozásának reklámozásán és támogatásán át az egyéb kapcsolódó szervezetekkel való nemzetközi szintű együttműködésig terjednek.

Tevékenységei részeként a program társfinanszírozást biztosít a „Biztonságosabb internet” központok részére, amelyek fontos szerepet töltenek be a **figyelem felkeltésében**¹. A központok valamennyi uniós tagállamban, továbbá Izlandon, Norvégiában és Oroszországban is jelen vannak. A portugáliai központot kivéve valamennyi központ segélyvonalakat tart fenn, ahol a szülők és a gyermekek egyaránt kaphatnak tanácsot az online technológiák gyermekek általi felhasználásával kapcsolatos kérdésekben. A központok és a segélyvonalak az INSAFE-hálózat² részét képezik. A legtöbb országban a „Biztonságosabb internet” központokhoz forródrót-szolgálat is tartozik; elsődleges feladatuk az **illegális online tartalmakról** szóló lakossági bejelentések fogadása. Amennyiben illegális tartalmat fedeznek fel, a forródrót-szolgálat ezt továbbküldi az adott ország illetékes jogérvényesítő hatóságai felé és/vagy az internetszolgáltató felé, és felkéri őket a tartalom eltávolítására; ha a tartalom másik országban található, akkor az internetes forródrót-szolgáltatók nemzetközi szövetségének (INHOPE) tagját értesítik. A forródrótokat az INHOPE szövetség³ koordinálja. A program központi célja, hogy **bővítse** a fiatalok technológia-felhasználásával összefüggő **ismereteket**. A program számos témában és tudományos területen érintett kutatási projektet támogat. Mivel az ismeretek számos kapcsolódó projektből származnak, nemcsak a biztonságosabb internettel kapcsolatos kérdések kutatási profilja bővül, hanem a program valamennyi tevékenységével kapcsolatos tudásanyag is. A jelenlegi ismeretbővítő projektek az alábbiak:

- Az „**EU Kids Online II**” elnevezésű (a korábbi program keretében kiválasztott) projekt célja a tudásalap kiépítése a gyermekek és a szülők tapasztalatai, az internethasználat során megmutatkozó kockázatos, illetőleg biztonságos viselkedési módjaik, valamint az új európai technológiák vonatkozásában. A projekt első alkalommal vizsgálja meg a legtöbb európai tagállamra kiterjedően a gyermekeknek és a szülőknek az online biztonsághoz való hozzáállását és viselkedését. A projekt a korábbi „EU Kids Online I.” projekten alapul, résztvevő országainak száma azonban 21-ről 25-re nőtt.
- A korábbi program keretében kiválasztott „**European Online Grooming Project (POG)**” (Európai projekt az online behálózás felmérésére) projekt célja annak vizsgálata, hogy az online behálózással elítélt elkövetők mily módon közelítették meg áldozataikat. Az „Online Grooming Project” az első olyan európai kutatási projekt, amely azon bűnözők jellemvonásait és viselkedését tanulmányozza, akik az interneten keresztül vették célba áldozataikat. A projekt négy országot, az Egyesült Királyságot, Olaszországot, Belgiumot és Norvégiát képviselő hat partner közreműködésével jött létre. A projekthez egy olyan tanulmány is tartozik, amely az online behálózást elkövető személy aktáinak vizsgálatával foglalkozik. A projekt keretében a projektben részt vevő partnerországokban jelentések készülnek a tudományos és szakpolitikai irodalomról. Ezenkívül a projekthez tartoznak stratégiai érdekelt felekkel folytatott interjúk is az áldozatok online behálózásának kezelésére és megelőzésére vonatkozóan.
- A „**Risk taking Online Behaviour - Empowerment through Research and Training (ROBERT)**” (A kockázatot vállaló online viselkedés – Felelősségteremtés a kutatás és képzés révén) elnevezésű projekt biztonságossá kívánja tenni a gyermekek és fiatalkorúak

¹ „Biztonságosabb internet” központok:

http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/projects/centres/index_en.htm

² A figyelemfelkeltő központok európai hálózata:

<http://www.saferinternet.org/web/guest/home.jsessionid=CFCEC3A1AE9934CF71917E6C207ABB2C>

³ Az internetes forródrót-szolgáltatók nemzetközi szövetsége (INHOPE), <http://www.inhope.org/gns/home.aspx>

internetes interakcióját azáltal, hogy levonja a következtetéseket a fiatalkorúakat veszélyeztető online szexuális visszaélés folyamataiból és tényezőiből nyert tapasztalatokból, valamint a védelmet jelentő tényezőkből⁴. Továbbá azt vizsgálják, hogy az elkövetők hogyan járnak el annak érdekében, hogy online kapcsolatba lépjenek a gyermekekkel, így egyértelművé válik az, hogy online környezetben miként jöhet létre a visszaélés. A gyermekek és a fiatalkorúak megkapják azokat az ismereteket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy jobban megvédjék magukat online környezetben. Különösen azok a gyermekek profitálhatnak az eredményesebb önvédelem kínálta lehetőségekből, akik a leginkább veszélyeztetett csoportba sorolhatók.

Az illegális tartalmak elleni fellépés keretében a program társfinanszírozást biztosít a **bűnüldöző szervek támogatására** irányuló kezdeményezésekhez a gyermekekkel való szexuális visszaéléssel kapcsolatos tartalmakkal szembeni küzdelemben.

- **A „FIVES project - Forensic Image and Video Examination Support”** (A FIVES projekt – A vizsgálati másolat és a videófelvevételek támogatása) elnevezésű projekt a korábbi program keretében került kiválasztásra és 2009. február 1. és 2011. január 31. között zajlott. A projekt célja az volt, hogy új, a gyermekekkel való szexuális visszaélésről készült kép- és videófelvevételek vizsgálatára szabott IKT-eszközöket fejlesszen ki annak érdekében, hogy a rendőrség több lehetőséget kapjon nagy mennyiségű elkobzott anyag feldolgozására.
- **Az „INTERPOL – International Child Sexual Exploitation Image Database (ICSEDB)”** (INTERPOL – a gyermekek szexuális kizsákmányolását ábrázoló képek nemzetközi adatbázisa) elnevezésű projekt célja, hogy több érintett gyermeket lehessen azonosítani és a szexuális visszaéléstől megmenteni. E projekt központi eszköze egy kifinomult képösszehasonlító szoftver, amely kapcsolatot tud teremteni az áldozatok és a helyek között. Továbbá lehetővé teszi azt is, hogy az INTERPOL tagországainak jogosult felhasználói is közvetlenül és valós időben hozzáférjenek az adatbázishoz. A cél végezetül az, hogy 30 további ország is hozzáférést nyerjen e rendszerhez.

A **civil társadalom bevonásának** biztosítása érdekében a „Biztonságosabb internet” központok nemzeti ifjúsági paneleket hoztak létre, amelyekkel rendszeresen konzultálnak. 2010 októberében az INSAFE európai ifjúsági fórumon immár második alkalommal gyűltek össze a fiatalok 30 európai országból. Az online biztonságról szóló véleményekkel és javaslatokkal kapcsolatos viták 2010-ben bekerültek egy szélesebb körű vitába a Biztonságosabb Internetért Fórum során. A civil társadalom bevonásának másik módja az európai nem kormányzati szervek szövetsége a gyermekek online biztonságáért II. (eNACSO) nevű hálózat, amelynek finanszírozása 2012. augusztus 31-éig történik. A hálózat a gyermekek online biztonságával foglalkozó európai gyermekjogvédelmi szervezetekből áll. Közös stratégiáit és ajánlásait nemzeti, európai és nemzetközi döntéshozók, valamint egyéb releváns érdekelt felek számára mutatja be.

A program további céljai közé tartozik a **szoftverszűrés, a tartalom- és a szolgáltatásminősítés használatának** megkönnyítése. Egy 2010 és 2012 között készített összehasonlító tanulmány (SIP-Bench tanulmány) olyan rangsorolást állított össze, amely

⁴ Risktaking Online Behaviour - Empowerment through Research and Training (A kockázatot vállaló online viselkedés – Felelősségteremtés a kutatás és képzés révén)
<http://www.childcentre.info/robert/about-the-project/>

támogatja az európai szülőket a szükségleteiknek megfelelő szülői ellenőrző eszköz kiválasztásában. Az első eredmények 2010 decemberében álltak rendelkezésre. Az első SIP-Bench tanulmány (2006–2008) rámutatott arra, hogy e három éves időszakban összességében javultak az eszközök és installálásuk is egyszerűbbé vált.

Az internet és a mobil technológiák gyors ütemben fejlődnek. Ahhoz, hogy gyorsan reagálhassunk a gyermekek internetfelhasználásának új fejleményeire és az őket érintő kockázatokra, **ágazati önszabályozásra** van szükség. A program az ágazat által vállalt két európai szintű önszabályozó kezdeményezést támogat. Vezető mobiltelefon-szolgáltatók és tartalomszolgáltatók 2007-ben aláírták a fiatal tizenévesek és a gyermekek biztonságosabb mobiltelefon-használatáról szóló európai keretmegállapodást. 2009-ben az Európában aktív szerepet vállaló, jelentős szociális hálózatok aláírták a „Biztonságosabb közösségi hálózatépítési elveket az EU-nak!” elnevezésű megállapodást.

A program olyan **eseményeket és kampányokat** támogat, mint „a biztonságosabb internet napja” és a Biztonságosabb Internetért Fórum.

2. AZ ÉRTÉKELÉS CÉLJAI

Az értékelés a „Biztonságosabb internet” program (2009–2013) első részére vonatkozik, ezért elsősorban arra helyezi a hangsúlyt, hogy melyek a programmal kapcsolatos fejlemények, az értékelés azonban esetleges utóintézkedésekre vonatkozó ajánlásokat is megfogalmaz.

A program időközi értékelése ebben a szakaszban azt elemzi, hogy mennyire célravezető a program a felépítés, a hatékonyság és az eredményesség szempontjából. Ezenfelül rámutat a program fenntarthatóságára és hatására, különös hangsúlyt fektetve a koherenciára. A program **relevanciájának** mérlegelése érdekében az értékelés a következő kérdésekre terjedt ki:

- A „Biztonságosabb internet” program által felvetett problémák tekintetében történt-e változás?
- A program kezdete óta megváltoztak-e a körülmények, a technológia, illetve a társadalmi és gazdasági tényezők?
- A program általános céljainak elérése szempontjából a legfontosabb tevékenységek és területek a legrelevánsabbak-e, és vajon még mindig relevánsak? A jelenlegi célkitűzések még mindig relevánsak a jövőre nézve is?
- Milyen mértékben relevánsak a célkitűzések az internetfelhasználók, a szülők, a tanárok, a gyermekek és az ágazat szempontjából? Volt-e hozzáadott érték a célcsoport számára?

A program **eredményességének** értékelése az alábbi kérdések alapján történt:

- Megfelelő volt-e a program végrehajtása? Az eljárások elég egyszerűek-e?
- A programmal összefüggő tevékenységek végrehajtása eredményes és költséghatékony volt-e?
- Megfelelőek voltak-e a finanszírozás szintjei és egyéb rendelkezésre álló források?

A program **hatékonyságának** értékelése az alábbi kérdések alapján történt:

- Hogyan járultak hozzá a program eredményei a gyermekeknek az interneten és a szélesebb digitális környezetben való hatékonyabb védelméhez?
- A programnak köszönhetően volt-e valamiféle változás? Ösztönözte-e a résztvevőket arra, hogy olyan tevékenységeket vállaljanak, amelyekre a program nélkül nem került volna sor?
- Vannak-e egyéb olyan tevékenységek, amelyek hatékonyabban érhetnének el eredményeket? Mik a fokozott programhatékonyság legfőbb akadályai és lehetőségei?

A program **hatásának és fenntarthatóságának** értékelése az alábbi kérdések alapján történt:

- Levonhatók-e olyan következtetések ezen értékelésből, amelyek egy későbbi program felépítésében és végrehajtásában használhatók lehetnek?
- Milyen mértékben egészített ki a program egyéb uniós programokat és kezdeményezéseket a párhuzamosságok elkerülése és a hatás maximalizálása érdekében?
- Feltételezhető-e, hogy a tevékenységeknek fenntartható hatásuk lesz?
- Milyen mértékben hozott volna pozitív változást a program uniós beavatkozás nélkül?

Az értékelés módszertana

Az értékelési munka három egymást átfedő szakaszra oszlik: kezdőszakasz, adatgyűjtési/elemzési szakasz és az időközi értékelés/zárójelentés szakasza. A legfontosabb adatgyűjtési módszer két online felmérésből állt: az egyik a projekt résztvevői között, a másik pedig egy szélesebb körben végzett felmérés. E felmérések kérdései az értékelés legfontosabb kérdéseit tükrözték. A felmérések kiegészítéseként a kérdések szélesebb körét felölelő konzultációkra is sor került, amelyek kapcsán a megkérdezettek között voltak a projekt résztvevői, döntéshozók, az ágazat, egyéb főigazgatóságok és nem kormányzati szervezetek képviselői.

3. AZ ÉRTÉKELÉS MEGÁLLAPÍTÁSAI

Az értékelés eredményei pozitívak. Azt mutatják, hogy **a programnak sikerül lépést tartania** az internet biztonságosabb használatával összefüggő **technológiai és szociológiai megfontolásokkal**. A program jól reagál a külső környezet változó kihívásaira, ezt bizonyítja a szociális médiára és a számítógépes zaklatásra fektetett jelenlegi hangsúly is. Az új kérdések bevonásának biztosítása érdekében a programnak folytatódnia kell, hogy további új kérdéseket kutasson fel és hosszú távú stratégiai célkitűzéseket fogalmazzon meg.

Az értékelés eredményei továbbá arra is fényt derítettek, hogy **a program nagy hatást fejt ki** más nemzeti és nemzetközi tevékenységek viszonylatában; a programhoz felhasznált szakirodalom, a kutatás és a megállapítások is széles körben használatosak és hivatkozási alapként szolgálnak. Ezenkívül a legutóbbi programértékelés alapján megfogalmazott ajánlások is bekerültek a programba.

A program irányítása eredményes volt. A vonatkozó uniós programok között szakpolitikai szinten jó a kommunikáció szintje. A program az értékelés szerint is eredményeket hozott. A forrádrót-szolgáltatás, a segélyvonalak és a figyelemfelkeltő központok meglétére vonatkozó eredményei a tagállamok többségében kiemelten szerepelnek az értékelésben. Az értékelés arra is rámutat, hogy a **program jelenlegi irányultsága és szerkezete megfelelő**, és a következő végrehajtási időszakban nem lesz szükség jelentős változásokra. A projektek különösen a jelenlegi gazdasági válság idején csak akkor tudnak fennmaradni, ha a program keretében támogatást és finanszírozást élvezhetnek.

A programról alkotott összbenyomás nagyon pozitív; az értékelés eredményei alapján azonban lehetne még javítani néhány ponton. Egyes érdekelt felek szerint tovább kell dolgozni annak biztosítása érdekében, hogy megvalósuljon a gyermekek közvetlen bevonása. Kíváncsinos lenne, hogy a projektek hosszabb finanszírozási időszakokkal működjenek a folytonosság biztosítása érdekében és hogy több idő álljon rendelkezésre a problémák feldolgozására. A programnak lépést kell tartania a technológiai fejlődéssel – a piackutatás, a tudásalap bővítésére irányuló projektek és az általános tudásmegosztás révén. A programnak követnie kell a jogszabályokkal kapcsolatos kérdések terén nemzeti szinten bekövetkezett fejleményeket is. A nemzeti költségvetési megszorítások veszélye és az ezt követő prioritások megváltoztatása azt jelzi, hogy biztosítani kell a nemzeti és regionális prioritásoknak az európai prioritásokkal való koherenciáját annak érdekében, hogy a jövőben maximalizálhatók legyenek a hatások.

4. AZ ÉRTÉKELÉS SORÁN MEGFOGALMAZOTT AJÁNLÁSOK

Az időközi értékelés keretében számos ajánlás született a jövőbeni kezdeményezések még hatékonyabbá tétele érdekében.

A **relevanciára** vonatkozó ajánlások szerint a „Biztonságosabb internet” program keretében továbbra is folytatni kellene a kiskorúak internetes védelmére vonatkozó legfontosabb tevékenységek kutatását és finanszírozását. A programnak nem kell a célok körét bővítenie, inkább fenn kell tartania a jelenlegi célkitűzéseket. Tanácsos, hogy a programra és a hozzá kapcsolódó kérdésekre vonatkozóan továbbra is hosszú távú stratégiai célokat tűzzenek ki. A tudásalap bővíthető a kulcsfontosságú ágazati szereplőkkel, nemzetközi szervezetekkel, a tartalomszolgáltatókkal és a technológia kifejlesztőivel történő kapcsolatteremtés révén. A meglévő érdekelt felekkel kialakított kapcsolatok jobban kiaknázhatók. Mérlegelni kell a gyermekeknek a programban való részvételét és bevonását, beleértve a módszereket, tevékenységeket és létesítményeket, stb.

A projektek hosszabb finanszírozási időszakaival és a támogatás belső elosztását érintő kevesebb korlátozással javítható lehet a program **eredményessége**. Továbbá mérlegelni kellene a program egyéb, a Bizottság által végrehajtott projektekkal közösen történő végrehajtását. A forrádrótok, a segélyvonalak és a figyelemfelkeltő központok hálózatának koordinálását közös rendezvényekkel és munkacsoportokkal folytatni kell. Az INHOPE és az INSAFE együttműködését is tovább kell ösztönözni. Az INTERPOL is nyitott a „Biztonságosabb internet” programokkal való további együttműködésre.

A **hatékonyság** tekintetében tanácsos jobban felhívni a figyelmet a „Biztonságosabb internet” programmal kapcsolatos munkára a nemzeti/regionális politikai támogatás esetleges csökkentésének kezelése érdekében. A programnak olyan intézkedéseket is számba kell vennie, amelyekkel növelhető az ágazat elkötelezettségének mértéke és több vita

kezdemenyezhető a kiskorúak védelmével kapcsolatos jogi kérdésekről. A nemzetközi hálózatépítéssel kapcsolatban ajánlatos, hogy az új tagállamok és Oroszország, valamint Dél-Kelet-Európa is bekerüljenek a hálózatba, mivel egyrészt hozzájárulnak a tudásalapoz, másrészt pedig profitálhatnak a tudásmegosztásból és a tapasztalt érdekelt felektől származó legjobb gyakorlatokból. A programnak biztosítania kell, hogy a tudásalap a már közzétett információk növekvő szintje által formált és informált kutatási hozzájárulások révén bővüljön. A projektekről készült éves jelentéseket is javítani kellene az eredmények és hatások szempontjából. A programnak azt is biztosítania kellene, hogy a tudás eljusson az iskolákba és a tantervekbe is beépüljön.

Az értékelő jelentés a program **hatásának és fenntarthatóságának** javítását célzó kezdeményezésekre tesz javaslatot. Először is kétfajta fórum létrehozását kellene fontolóra venni: az egyik a programmal és célkitűzéseivel kapcsolatosan felmerülő technológiai kérdések, a másik pedig az egyes országokban felmerülő, a vonatkozó jogszabályokat érintő kérdések megvitatására szolgálna. Másrészt indokolt további mutatószámokat kidolgozni a figyelemfelkeltő tevékenységek hatásának mérésére. A programnak az ismeretek megosztása és a közös kérdések megvitatása érdekében ösztönöznie kell a Bizottság különböző programjai által finanszírozott projektekre vonatkozó lehetőségeket is.

5. A BIZOTTSÁG MEGJEGYZÉSEI ÉS KÖVETKEZTETÉSEI

Az időközi értékelés megerősíti, hogy a „Biztonságosabb internet” program tevékenységei és kezdeményezései az értékelés mutatószámai alapján sikeresek. Különösen pozitív tény az, hogy a program e terület gyorsan változó adottságaival mind technológiai, mind szociológiai tekintetben lépést tudott tartani.

A Bizottság teljes mértékben tudomásul veszi a megállapításokat, valamint figyelembe veszi a program jelenlegi és jövőbeni tevékenységeit és stratégiáit érintő ajánlásokat.

A Bizottság ezért felkéri az Európai Parlamentet, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot és a Régiók Bizottságát, hogy:

- (1) vegyék tudomásul a program sikeres középtávú végrehajtását;
- (2) nyújtsanak segítséget a Bizottságnak az átláthatóság fokozása, a további párbeszédök ösztönzése, valamint a „Biztonságosabb internet” programban résztvevők és az érdekelt felek érdekében végzett munkájában.